

## **ВІДГУК**

**офіційного опонента доктора юридичних наук, професора  
Тимчишина Андрія Михайловича на дисертацію Кравчука Андрія  
Івановича на тему «Сучасна злочинність у сфері господарської діяльності:  
кримінологічна характеристика та запобігання», підготовленої на здобуття  
ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081  
«Право»**

**Ступінь актуальності обраної теми.** Актуальність теми дисертаційного дослідження Кравчука Андрія Івановича «Сучасна злочинність у сфері господарської діяльності: кримінологічна характеристика та запобігання» є беззаперечною та зумовлена особливим значенням господарської сфери для забезпечення економічної стійкості, фінансової стабільності й національної безпеки України. У сучасних умовах ефективне функціонування суб'єктів господарювання є необхідною передумовою наповнення державного та місцевих бюджетів, збереження робочих місць, підтримання обороноздатності держави, залучення інвестицій та створення матеріального підґрунтя для повоєнного відновлення країни. Водночас господарські відносини залишаються особливо вразливими до різноманітних кримінально протиправних посягань, наслідки яких виходять за межі шкоди, завданої окремим підприємствам або громадянам, та негативно впливають на всю економічну систему держави.

Сучасна злочинність у сфері господарської діяльності характеризується структурною складністю, значним рівнем латентності, високою адаптивністю до змін економічного й правового середовища, а також використанням професійних знань, корпоративних механізмів і легальних форм підприємництва для приховування протиправної поведінки. Господарські кримінальні правопорушення нерідко вчиняються шляхом проведення зовні правомірних фінансових операцій, створення складних організаційних структур, використання фіктивного документообігу та залучення значної кількості юридичних і фізичних осіб. Це істотно ускладнює їх своєчасне виявлення, належну кримінально-правову оцінку, встановлення реальних вигодонабувачів та відшкодування заподіяних збитків.

У воєнний період особливої суспільної небезпеки набувають кримінальні

правопорушення, пов'язані з незаконним використанням бюджетних коштів, гуманітарної та міжнародної допомоги, порушеннями у сфері державних і оборонних закупівель, ухиленням від оподаткування, незаконним переміщенням товарів, легалізацією майна, одержаного кримінально протиправним шляхом, та використанням суб'єктів господарювання для прикриття незаконної діяльності. Такі діяння не лише завдають матеріальних збитків, а й знижують ефективність використання обмежених державних ресурсів, послаблюють можливості фінансування сектору безпеки й оборони, підривають довіру міжнародних партнерів та створюють перешкоди для майбутньої відбудови України.

У зв'язку із цим наукового переосмислення потребують поняття та межі злочинності у сфері господарської діяльності, її співвідношення з економічною злочинністю та кримінальними правопорушеннями у сфері економіки, закономірності зміни її структури й динаміки, особливості сучасної особи правопорушника, а також система причин та умов відповідних кримінальних проявів. Не менш важливим є формування цілісної моделі запобігання, яка враховувала б взаємозв'язок правових, економічних, соціальних, організаційно-управлінських, корупційних і технологічних чинників. Саме такий комплексний характер має дослідження А. І. Кравчука.

Практична актуальність роботи визначається необхідністю підвищення ефективності діяльності суб'єктів запобігання господарській злочинності. Виявлення та нейтралізація сучасних криміногенних ризиків потребують налагодженої взаємодії Бюро економічної безпеки України, Національної поліції України, органів прокуратури, Державної служби фінансового моніторингу України, податкових, митних та інших контролюючих органів. Особливого значення набувають належний міжвідомчий обмін інформацією, використання цифрових аналітичних систем, удосконалення фінансового моніторингу, підвищення професійної підготовки працівників та запровадження дієвих механізмів виявлення складних господарських і фінансових схем.

Водночас удосконалення системи запобігання злочинності у сфері господарської діяльності має здійснюватися з дотриманням балансу між потребою в ефективному державному контролі та гарантуванням свободи

законної підприємницької діяльності. Надмірне або необґрунтоване втручання державних органів у діяльність добросовісного бізнесу здатне негативно впливати на інвестиційний клімат, економічну активність і довіру до публічних інституцій. Тому актуальним є розроблення диференційованих, ризик-орієнтованих і науково обґрунтованих заходів, спрямованих на виявлення криміногенних процесів без створення невинуватених перешкод для законного господарювання.

Вагомого значення набуває й міжнародний аспект досліджуваної проблематики. Транснаціональний характер фінансових операцій, можливість швидкого переміщення активів між юрисдикціями, використання іноземних юридичних осіб і цифрових платіжних систем обумовлюють необхідність розвитку міжнародного співробітництва у сфері протидії економічній злочинності. Євроінтеграційний курс України передбачає адаптацію національного законодавства і правозастосовної практики до європейських стандартів фінансового контролю, протидії легалізації кримінальних доходів, забезпечення прозорості господарських операцій та встановлення кінцевих бенефіціарних власників. Тому узагальнення міжнародного досвіду і визначення можливостей його використання в Україні є своєчасною та практично значущою складовою дисертаційного дослідження.

Таким чином, дисертація А. І. Кравчука присвячена актуальній та суспільно значущій проблемі, що має важливе теоретичне і практичне значення для розвитку кримінологічної науки, вдосконалення державної політики запобігання злочинності та зміцнення економічної безпеки України. Тема роботи відповідає сучасним потребам реформування системи правоохоронних і контролюючих органів, розвитку кримінологічної політики, оновлення механізмів державного регулювання господарських відносин та подолання наслідків воєнних і соціально-економічних трансформацій.

На актуальність дисертаційної роботи вказує також відповідність обраного напрямку дослідження Тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства освіти і науки України на 2022–2026 роки, затвердженій наказом МОН України від 3 лютого 2022 року № 109,

та Пріоритетним тематичним напрямом наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2024 року № 476.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету «Теоретичні засади підвищення ефективності кримінально-правового, кримінологічного та кримінально-виконавчого запобігання злочинності» (державний реєстраційний номер 0121U110768). Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Державного податкового університету від 24 листопада 2022 року, протокол № 6.

**Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.** Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні на тему «Сучасна злочинність у сфері господарської діяльності: кримінологічна характеристика та запобігання», у своїй більшості є належним чином обґрунтованими, логічно послідовними та переконливими. Автор продемонстрував належний рівень володіння методологією наукового пізнання, використав комплекс загальнонаукових і спеціально-наукових методів, а також залучив значний масив нормативних, доктринальних, статистичних та емпіричних джерел, що забезпечило системність, комплексність і міжгалузевий характер проведеного дослідження.

Дисертаційна робота характеризується належним теоретичним рівнем викладення матеріалу, комплексністю наукового підходу та послідовністю проведеного аналізу. Автором досліджено теоретико-методологічні засади кримінологічного пізнання злочинності у сфері господарської діяльності, проаналізовано її стан, структуру, динаміку, детермінанти та особливості особи правопорушника. Значну увагу приділено сучасним трансформаціям господарської злочинності, зумовленим цифровізацією економіки, нестабільністю правового регулювання, тінізацією господарських процесів та дією правового режиму воєнного стану.

Важливим є те, що дисертант не обмежується констатацією наявних проблем теоретичного та прикладного характеру, а визначає основні напрями їх вирішення. Автором сформульовано пропозиції щодо вдосконалення системи запобігання злочинності у сфері господарської діяльності, обґрунтовано необхідність поєднання правових, економічних, організаційно-управлінських та інформаційних заходів. Окрему увагу приділено підвищенню ефективності фінансового моніторингу, розвитку ризик-орієнтованих механізмів контролю, удосконаленню міжвідомчої взаємодії та використанню цифрових технологій для виявлення підозрілих господарських і фінансових операцій.

Позитивно слід відзначити й те, що у роботі проаналізовано міжнародний досвід запобігання економічній злочинності, діяльність міжнародних організацій та можливості адаптації окремих зарубіжних практик до національної правової системи. Це свідчить про прагнення автора сформувати комплексне бачення подальшого розвитку системи запобігання злочинності у сфері господарської діяльності з урахуванням євроінтеграційного курсу України, сучасних міжнародних стандартів фінансового контролю та потреб післявоєнного відновлення держави.

Наведене дозволяє стверджувати, що дисертаційне дослідження Кравчука А. І., виконане на актуальну та суспільно значущу тему, характеризується достатнім рівнем аргументованості й обґрунтованості сформульованих наукових положень, висновків і рекомендацій, які підтверджуються використаними статистичними матеріалами, результатами опитування практичних працівників, аналізом наукових джерел та положень чинного законодавства України.

**Наукова новизна одержаних результатів** полягає в тому, що за характером та змістом дисертаційна робота є одним з перших комплексних монографічних досліджень кримінологічної характеристики та запобігання сучасної злочинності у сфері господарської діяльності. Основні наукові здобутки дослідження, які розкривають його наукову новизну та особистий внесок автора у вивчення проблеми, включають сукупність розроблених положень, висновків та практичних рекомендацій:

*вперше:*

- обґрунтовано комплексну кримінологічну характеристику сучасної злочинності у сфері господарської діяльності як системного соціально-правового явища, що формується під впливом цифровізації економіки, воєнного стану та трансформації механізмів державного регулювання;

- сформульовано кримінологічний портрет особи злочинця у сфері господарської діяльності з урахуванням поєднання професійного статусу, спеціальних знань, доступу до фінансових і управлінських ресурсів та особливостей мотивації протиправної поведінки;

- запропоновано авторське бачення системи запобігання злочинності у сфері господарської діяльності як багаторівневої моделі, що поєднує кримінально-правові, організаційно-управлінські та економічні заходи превентивного характеру;

*удосконалено:*

- понятійно-категоріальний апарат кримінологічного дослідження злочинності у сфері господарської діяльності шляхом уточнення змісту та співвідношення понять «господарська діяльність», «злочини у сфері господарської діяльності» та «економічна злочинність»;

- підходи до аналізу латентності злочинності у сфері господарської діяльності шляхом поєднання статистичних, кримінологічних і експертних методів оцінки прихованих кримінальних проявів;

- положення кримінологічної теорії щодо поняття злочинності як сукупності кримінальних правопорушень шляхом доведення умовного, аналітичного характеру такої сукупності у господарській сфері, що зумовлює необхідність використання багаторівневих моделей аналізу, а не лише статистичних показників.

*дістало подальший розвиток:*

- теоретичні положення щодо ролі соціально-економічних чинників у формуванні злочинності у сфері господарської діяльності з урахуванням сучасних трансформацій економіки та безпекових викликів;

- положення щодо використання міжнародного досвіду запобігання економічній злочинності шляхом визначення можливостей адаптації окремих

європейських практик до національної правової системи;

- кримінологічні підходи до прогнозування розвитку злочинності у сфері господарської діяльності та визначення перспективних напрямів державної кримінологічної політики у сфері економічної безпеки.

**Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях.** Основні наукові результати дисертації викладені у 6 наукових публікаціях, серед яких три статті, опубліковані в наукових фахових виданнях України, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України, три тези доповідей, опублікованих у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій та збірнику матеріалів до всеукраїнського круглого столу.

Вважаємо, що на належному рівні обґрунтованою, логічною та послідовною є визначена автором структура дисертації, яка зумовлена предметом, метою та завданнями дослідження. Робота складається із переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 249 сторінок, з них основний текст – 212 сторінок, список використаних джерел – 9 сторінок (227 найменувань) та 2 додатки на 8 сторінках.

У **вступі** дисертантом належним чином обґрунтовано вибір теми дослідження, охарактеризовано сучасний стан злочинності у сфері господарської діяльності, виокремлено недостатньо досліджені теоретичні та прикладні питання, а також визначено основні чинники, що зумовлюють актуальність наукового пошуку. Автором на належному рівні сформульовано мету, об'єкт і предмет дослідження, визначено його основні завдання, розкрито методологічну та теоретичну основу, охарактеризовано використані загальнонаукові й спеціально-наукові методи. У вступі також представлено положення наукової новизни, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, відомості про емпіричну базу, апробацію і публікацію результатів дослідження, особистий внесок здобувача, структуру та обсяг дисертації.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні на тему «Сучасна злочинність у сфері

господарської діяльності: кримінологічна характеристика та запобігання», у своїй більшості є обґрунтованими, логічно послідовними та переконливими. Робота має чітку структуру, яка забезпечує послідовне розкриття теоретико-методологічних засад дослідження, кримінологічної характеристики відповідного виду злочинності та основних напрямів удосконалення системи її запобігання.

**У розділі 1 «Теоретико-методологічні засади дослідження злочинності у сфері господарської діяльності»** автором здійснено комплексне дослідження господарської діяльності як об'єкта кримінально-правової охорони, проаналізовано теоретичні підходи до визначення злочинності у відповідній сфері та охарактеризовано методологічні засади її кримінологічного пізнання. Дисертант послідовно розкриває міжгалузевий характер поняття господарської діяльності, враховуючи його економічний, правовий, організаційний і соціальний зміст, а також значення для забезпечення економічної стабільності та безпеки держави.

Важливим результатом проведеного дослідження є аналіз співвідношення понять «злочинність у сфері господарської діяльності», «економічна злочинність», «кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності» та «кримінальні правопорушення у сфері економіки». Автором обґрунтовано розуміння злочинності у сфері господарської діяльності як системного соціально-правового явища, що характеризується стійкістю, повторюваністю, значним рівнем латентності, використанням легальних економічних механізмів і здатністю заподіювати істотну шкоду публічним та приватним інтересам.

Автор продемонстрував належний рівень володіння сучасними методами наукового пізнання, що забезпечило системність дослідження, теоретичну обґрунтованість сформульованих положень і можливість комплексного аналізу досліджуваного явища. Позитивно слід відзначити використання системного та міждисциплінарного підходів, які дозволили врахувати взаємозв'язок кримінологічних, кримінально-правових, економічних, соціальних та організаційно-управлінських чинників. Належну увагу приділено впливу цифровізації, глобалізаційних процесів і правового режиму воєнного стану на

трансформацію господарських відносин та виникнення нових криміногенних ризиків.

**У розділі 2 «Кримінологічна характеристика сучасної злочинності у сфері господарської діяльності»** дисертантом досліджено стан, структуру, динаміку та основні тенденції розвитку відповідного виду злочинності в Україні. Автором проаналізовано кількісні та якісні показники господарської злочинності, особливості її латентності, найбільш поширені форми прояву, а також зміни, що відбуваються під впливом соціально-економічних, технологічних та воєнних чинників.

Особливу увагу в роботі приділено кримінологічній характеристиці особи, яка вчиняє кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності. Автором досліджено її соціально-демографічні, професійні, морально-психологічні та мотиваційні ознаки. Обґрунтовано, що відповідні правопорушення нерідко вчиняються соціально адаптованими особами, які мають професійні знання, управлінський досвід, доступ до матеріальних, фінансових та інформаційних ресурсів і здатні використовувати легальні форми господарювання для приховування протиправної поведінки.

Значне місце у другому розділі відведено дослідженню причин, умов та детермінант сучасної господарської злочинності. Дисертантом виокремлено економічні, соціальні, правові, організаційно-управлінські, корупційні та психологічні чинники, які впливають на виникнення, поширення й відтворення відповідних кримінальних правопорушень. Автор аргументовано пов'язує їх із нестабільністю економічного розвитку, тінізацією господарських процесів, недосконалістю нормативно-правового регулювання, частими законодавчими змінами та недостатньою ефективністю державного контролю.

Практичне значення мають положення роботи, присвячені впливу правового режиму воєнного стану на структуру і детермінацію господарської злочинності. Автором досліджено криміногенні ризики, пов'язані зі спрощенням окремих регуляторних процедур, збільшенням обсягів бюджетних закупівель, міжнародної фінансової та гуманітарної допомоги, релокацією підприємств і порушенням традиційних економічних зв'язків. Це надало дослідженню

сучасного характеру та посилило його прикладну спрямованість.

**У розділі 3 «Запобігання злочинності у сфері господарської діяльності: український досвід та міжнародні практики»** дисертантом здійснено аналіз сучасного стану національної системи запобігання відповідному виду злочинності, визначено основні проблеми її функціонування, узагальнено зарубіжний досвід та розглянуто особливості міжнародного співробітництва в умовах воєнного стану. Автором обґрунтовано розуміння системи запобігання як багаторівневої сукупності правових, економічних, організаційно-управлінських, інформаційних і соціальних заходів.

Особливу увагу приділено проблемам фрагментарності правового регулювання, недостатньої узгодженості діяльності правоохоронних і контролюючих органів, обмеженості міжвідомчого інформаційного обміну та недостатнього використання сучасних цифрових технологій. Практичну цінність мають сформульовані автором пропозиції щодо розвитку ризик-орієнтованих механізмів державного контролю, удосконалення фінансового моніторингу, цифровізації інформаційно-аналітичної діяльності та підвищення професійної підготовки працівників відповідних державних органів.

Позитивно слід оцінити здійснений дисертантом аналіз міжнародного досвіду запобігання злочинності у сфері господарської діяльності. Автором розглянуто підходи держав Європейського Союзу, практики міжнародних організацій, механізми фінансового контролю, протидії легалізації кримінальних доходів і виявлення підозрілих фінансових операцій. Належну увагу приділено можливостям адаптації відповідних практик до національної правової системи та необхідності гармонізації українського законодавства із сучасними міжнародними стандартами забезпечення фінансової й економічної безпеки.

Важливим є те, що запропоновані дисертантом рекомендації мають комплексний характер і спрямовані не лише на вдосконалення нормативно-правового регулювання, а й на підвищення ефективності практичної діяльності суб'єктів запобігання. Автором обґрунтовано необхідність поєднання загальносоціальних, спеціально-кримінологічних та індивідуально-профілактичних заходів, розвитку міжвідомчої і міжнародної взаємодії,

використання сучасних цифрових систем аналізу та забезпечення належного балансу між ефективним державним контролем і захистом законної господарської діяльності.

У **висновках** дисертації сформульовано наукові положення та одержані результати, які в сукупності спрямовані на вирішення важливого наукового завдання з поглиблення теоретичних положень щодо кримінологічної характеристики сучасної злочинності у сфері господарської діяльності та розроблення науково обґрунтованих рекомендацій з удосконалення системи її запобігання.

Загалом дисертаційна робота Кравчука А. І. є цілісною, завершеною та науково обґрунтованою працею, у якій автору вдалося комплексно розкрити сутність, сучасний стан, структуру, детермінанти та особливості запобігання злочинності у сфері господарської діяльності. Сформульовані теоретичні положення і практичні рекомендації мають значення для подальшого розвитку кримінологічної науки, вдосконалення державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки та підвищення ефективності діяльності правоохоронних і контролюючих органів.

**Дискусійні положення та зауваження до дисертації.** Одночасно із численними здобутками та позитивними положеннями виконаного дослідження, загалом позитивно оцінюючи дисертаційну працю, зосередимо увагу на *окремих суперечностях та дискусійних положеннях*, які, на думку офіційного опонента, потребують або додаткової аргументації, або роз'яснень під час публічного захисту дисертації, зокрема:

**1.** У методологічній частині дисертації автор зазначає, що методи моделювання та прогнозування застосовувалися для формування можливих сценаріїв розвитку злочинності у сфері господарської діяльності й обґрунтування перспективних напрямів кримінологічної політики. Крім того, у положеннях наукової новизни вказано на подальший розвиток кримінологічних підходів до прогнозування відповідного виду злочинності.

Водночас в основному тексті роботи результати застосування зазначених методів не повною мірою виокремлені як самостійний результат дослідження.

Зокрема, не представлено конкретної прогностичної моделі, можливих сценаріїв зміни рівня та структури господарської злочинності, часових меж прогнозування, системи вихідних показників і чинників, на яких ґрунтуються відповідні передбачення. Не до кінця зрозуміло також, які саме авторські рекомендації є результатом моделювання, а які сформульовані на підставі узагальнення наукових джерел, статистичних матеріалів і зарубіжного досвіду.

Тому автору доцільно пояснити, у чому конкретно полягало застосування методів моделювання та прогнозування, які результати були отримані за їх допомогою та яким чином вони вплинули на формування запропонованої системи запобігання злочинності у сфері господарської діяльності.

2. Автор формує узагальнений портрет особи, яка вчиняє кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності, характеризуючи її як соціально адаптовану, освічену, професійно підготовлену особу, що має управлінські можливості, доступ до фінансових ресурсів і прагне до отримання надприбутків. Водночас сама робота охоплює надзвичайно різноманітні діяння - від незаконної діяльності у сфері азартних ігор і операцій з металобрухтом до відмивання майна, податкових, бюджетних та корпоративних правопорушень.

З огляду на неоднорідність досліджуваного явища більш обґрунтованим видався б не один універсальний портрет, а типологія правопорушників залежно від виду кримінальної діяльності, професійної ролі, способу використання легального бізнесу, рівня організованості та характеру мотивації. Потребує додаткового обґрунтування й категоричне положення про те, що всі без винятку господарські кримінальні правопорушення вчиняються виключно з корисливих мотивів.

3. Заслуговує на позитивну оцінку запропонований автором комплексний підхід до запобігання злочинності у сфері господарської діяльності, що передбачає поєднання правових, економічних, організаційно-управлінських, інформаційних та спеціально-кримінологічних заходів. У роботі обґрунтовано необхідність розвитку міжвідомчої взаємодії, удосконалення фінансового моніторингу, запровадження ризик-орієнтованих механізмів контролю, використання цифрових технологій та підвищення професійної підготовки

працівників відповідних державних органів. Водночас окремі із запропонованих напрямів могли б отримати більш докладну організаційно-прикладну конкретизацію. Зокрема, доцільно було б чіткіше визначити роль окремих суб'єктів запобігання у реалізації відповідних заходів, форми їх взаємодії, послідовність упровадження запропонованих механізмів та очікувані результати їх застосування.

4. Підрозділ 3.3 має бути присвячений міжнародному співробітництву щодо запобігання злочинності у сфері господарської діяльності в умовах воєнного стану. Однак значна його частина стосується воєнних злочинів, діяльності Міжнародного кримінального суду, порушень прав людини, відповідальності російських військових та формату зустрічей «Рамштайн». Зокрема, формат координації військової допомоги розглядається як механізм запобігання злочинам у сфері господарської діяльності, хоча безпосередній кримінологічний і правовий зв'язок між цими явищами належно не обґрунтовано. Натомість недостатньо розкрито спеціальні механізми, безпосередньо пов'язані з економічною злочинністю: взаємодію фінансових розвідок, мережу Egmont Group, діяльність Europol і Eurojust, спільні слідчі групи у справах про транскордонне шахрайство, повернення активів, виконання міжнародних запитів, обмін відомостями про бенефіціарних власників та транскордонні криптоактивні операції.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що тема дисертації актуальна, сформульовані автором висновки й рекомендації є достатньо аргументованими, вирізняються науковою новизною і мають як теоретичне, так і практичне значення. Перелічені вище зауваження в цілому не впливають на високу позитивну оцінку роботи, оскільки спрямовані на уточнення чи доповнення окремих положень дисертації, а у низці випадків носять спірний чи дискусійний характер. Проявів порушення академічної доброчесності в ході ознайомлення із текстом дисертаційної роботи виявлено не було.

Таким чином, рецензована дисертація є кваліфікованою науковою працею, що містить результати здійснених автором досліджень. Отримані Кравчуком Андрієм Івановичем нові науково обґрунтовані результати в сукупності

розв'язують поставлене наукове завдання, що має істотне значення як для доктрини кримінальної науки, так і для практичної діяльності.

**Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення.** Зміст дисертації відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності (081 – «Право»), робота пройшла належну апробацію. Дисертація є кваліфікованою, завершеною працею, у якій не виявлено порушень академічної доброчесності. Дослідження підготовлено зрозумілою, юридично і літературно грамотною мовою. Оформлення дисертації загалом відповідає встановленим МОН України вимогам.

Отже, дисертація на тему «Сучасна злочинність у сфері господарської діяльності: кримінологічна характеристика та запобігання» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44), а її автор Кравчук Андрій Іванович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Офіційний опонент:**

**Завідувач кафедри права та  
гуманітарних дисциплін Відокремленого  
структурного підрозділу ЗВО «Відкритий  
міжнародний університет розвитку  
людини «Україна» Івано-Франківської філії  
доктор юридичних наук, професор**

**Андрій ТИМЧИШИН**